

Konkurs

- Professor Erik Røsæg
- Nordisk institutt for sjørett
- erik.rosag@jus.uio.no
- 2285 9752
- folk.uio.no/erikro



1

Noen nøkkelbegreper

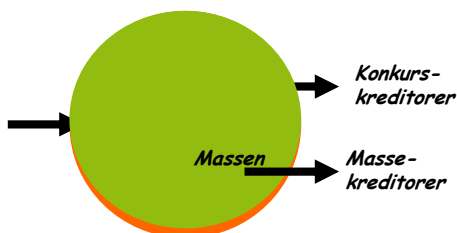
- Debitor/ skyldner
- (Tvangs)kreditor/ kravshaver
- Konkursfordringer
- Separatister
- Hjemmel
- Bo og masse

2

Bo og masse



Debitor
personlig



3

Forskjellige typer gjeldsforfølgning

- Fellesforfølgning (kollektiv forfølgning) og enkeltforfølgning
- Konkurs (kkl del 2)
- Tvangsakkord (kkl kap VI og XIV)
- (Frivillig) gjeldsforhandling (kkl del 1)
- Gjeldsordning (lov nr 99/1992)
- Utlegg (tvangsl kap 7 og pantel kap 5)

4

Oversikt over hovedproblemene

- Når skal særlige gjeldsforfølgningsprosedyrer settes i verk?
 - Enkeltforfølgning
 - Felles forfølgning
- Hva skal dras inn i gjeldsforfølgningen?
 - Det debitor eier på beslagstiden
 - Det kreditorene ektingverer eller omstøter
 - Særlige hjemler for inndragning
- Særlige hjemler for å holde ting utenfor
 - Vern av debitor
 - Særlig privilegerte kreditorer med separatistrett
- Hvordan skal midlene fordeles?
 - Kreditor må ha et krav (være virkelig kreditor)
 - Kjøretferdighet og likedelingsrettferdighet
 - Tidsmessig avgrensning ved fellesforfølgning
 - Særlig privilegerte kreditorer med fortrinnsrett etc.

5

[Oversikt over bobehandlingen]

6

Boet

- Begjæring (kkl § 60)
- Omkostninger (kkl §§ 67 og 73)
 - Begrenset i forskrift til 50 R
- Konkursåpning (kkl §§ 70 fg)
- Skiftesamling (kkl §§ 92 fg; 98)
- Kreditorutvalg og bostyre (kkl § 83)
- Revisor (kkl § 90)
- Tingrettens rolle (kkl §§ 99 og 120 fg)
- Rådighetsforbud (kkl §§ 75 og 100)

7

Behandlingen

- Inndragning av aktiva (kkl § 118)
- Fortsatt drift (kkl § 119)
- Prøving av fordringene (kkl § 111)
- Realisering av aktiva (kkl § 117 og dekl § 8-15)
- Abandonering (kkl §§ 117a fg)
- Utlodning (kkl kap XV)

8

Avslutningen

- Innstilling (kkl § 135)
- Avslutning (kkl §§ 137 og 74)
- Etterutlodning etc (kkl §§ 129 og 139)
- Sletting av selskap (kkl § 138)
- Vedvarende heftelse (dekl § 6-6)

9

Hensyn

10

Hensyn generelt

- Effektivitetshensyn
- Sosiale vernehensyn
 - Debitor
 - Arbeidstaker etc
 - Kreditor?
- Hensynet til at den som har gitt kreditt skal bære kredittrisikoen
- Hensynet til å unngå selvtekt (tvangsl § 1-3)
- Likedelingshensyn
- Kriminalpolitiske hensyn

11

Spesielle hensyn vedrørende særlig privilegerte kreditorer

- Kredittsikringshensyn
- Sosiale vernehensyn for visse kreditorer (jfr. dekl § 9-2 annet ledd nr 3)
- Hensynet til skyldneren?

12

Spesielle hensyn ved ekstinksjon

- Hensynet til å unngå kreditorsvik (notoritetshensyn)
 - Svikaktig suksesjon
 - Svikaktig hjemmeloverføring
- Publisitetshensyn?
- Legitimasjonshensyn?

13

Åpningsvilkår Solvensvurdering

14

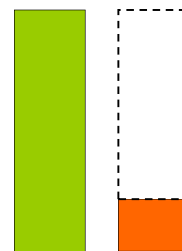
Insolvenskravet (kkl. §§ 60-61)

- Insolvenskravet skal sikre at konkurs bare blir åpnet når det er formålstjenelig
- Hovedregel: Vedvarende illikviditet
- Unntak: Suffisiens
- [Lynkurs i lesning av regnskaper]

15

Balanse = positiv egenkapital

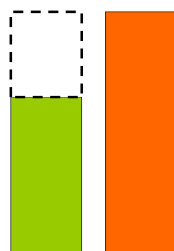
OMLØPSMIDLER	370 933
ANLEGGSMIDLER	53 627
SUM EIENDELER	424 560
EGENKAPITAL	362 728
KORTSIKTIG GJELD	61 832
SUM GJELD & EGENKAPITAL	424 560



16

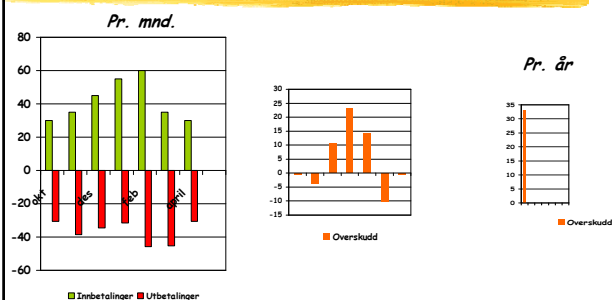
Underbalanse = negativ egenkapital

OMLØPSMIDLER	370 933
ANLEGGSMIDLER	53 627
SUM EIENDELER	424 560
EGENKAPITAL	-97 272
KORTSIKTIG GJELD	561 832
SUM GJELD & EGENKAPITAL	424 560



17

Likviditet - å kunne betale ved forfall



18

Vurderinger ved åpning av konkurs

Kan konkurs åpnes?

19

Åpningsspørsmålet: Plussiden

- Beslagsfrie eiendeler
- Ikke realiserbare eiendeler
- Særlig illikvide eiendeler (kkl § 61, jfr. kkl §§ 72 og 153)
- Betingede rettigheter
- Fluktuerende verdier
- Verdsetting basert på fortsatt drift?

20

Åpningsspørsmålet: Minussiden

- Fordringer som ikke kan gjøres gjeldende i konkurs (dekl § 7-13)
- Fordringer basert på omstøtelige transaksjoner (dekl § 5-1)
- Uforfalte fordringer
- Tvilsomme fordringer
- Betingede fordringer
- Betydning av muligheten for en løsning med kreditorene

21

Kreditor må ha tilstrekkelig interesse i konkurs (kkl § 64)

- Kreditorer med sikkerhet i boet
- Kreditorer som har lovet ikke å åpne konkurs
- Kreditorer med uforfalte fordringer og sikkerhet hos tredjemann
- Kreditorer med tvilsomme fordringer og sikkerhet hos tredjemann
- Kreditor som ikke vil få dekning uansett

22

Presumsjonsregler

- Skyldnerens erkjennelse (kkl § 62)
- Betalingsstansning (kkl § 62)
- Intet til utlegg (kkl § 62)
- Konkursvarsel mot skyldneren (kkl § 63)
- [Andre konkursåpningsgrunner]

23

Plussiden og minussiden i boet

Hva eier debitor?
Hva skylder debitor?

24

Hovedregelen (deknl § 2-2)

- tilhører skyldneren
- på beslagstiden
- som kan ... omgjøres i penger
- De "reelle" eierforholdene er avgjørende (Rt 1935 981 (Bygland-dommen))

25

Noen vanlige innvendinger mot beslag

- Debitors eiendomsrett er betinget av motytelse
- Kreditor har ikke villet gi kreditt
- Debitors eiendomsrett er ugyldig
- Debitors eiendomsrett må vike for kontraktsrettslige hevingskrav (jfr kjl § 54(4) etc)

26

Beslagsfrihet

- Beslagsfrihet for personlige eiendeler (deknl § 2-3)
- Beslagsfrihet for stipender mv (deknl § 2-4)
- Beslagsfrihet for penger (deknl § 2-5 jfr kkl § 106)
- Utvidet adgang til utlegg i særlige tilfeller (deknl § 2-6, jfr deknl § 6-7)
- [Andre regler om beslagsfrihet]

27

Konkursfordringer

- Hovedregelen (deknl § 6-1)
- Fordringer med tvilsomt opprinnelsestidspunkt
 - Regressfordringer (deknl § 6-3)
 - Erstatningskrav i kontrakt (deknl § 7-8 og Rt 1992 504 Factoring Finans)
- Uforfalte og betingede fordringer (deknl § 6-2 og kkl § 133)
- Fordringer som ikke kan gjøres gjeldende i konkurs (deknl § 7-13)
- Fordringer basert på omstøtelige transaksjoner (deknl § 5-1)
- Tvilsomme fordringer (kkl kap XII)

28

Massefordringer

- Virkelige massefordringer (deknl § 9-2 første ledd)
- Massefordringer ol fra tidligere bobehandling (deknl § 9-2 andre ledd)

29

Innskrenket beslagsrett pga stansningsrett (deknl § 7-2)

- Sammenhengen med kontraktsrettslig tilbakeholdsrett (kjl § 10, avhendingsl § 5-5)
- Sammenhengen med beslagsretten (deknl § 2-2)
- Virkning som separatistrett
- Kan gjøre gjeldende uten spesiell rettsvernakt
- Må gjennomføres
- Stansning er ikke nødvendig om overleveringen skjer til boet (deknl § 7-9)
- Alternativer til stansning
 - Levering med hevingsforbehold (kjl § 54(4), avhendingsl § 5-3(4))
 - Levering mot salgspant (pantel §§ 3-17 og 3-22, tingl § 21(3))
- Begrunnelse for stansningsretten

30

Nærmere om grensen for når stansning senest kan skje

- o Rt 1971 549 Dokka Bruk
Velteplass som kjøperen ikke hadde eksklusiv rådighet over og ikke utad fremsto som hans
- o Rt 1974 879 Statlandbruket
Lagringsplass som selgeren hadde ordnet sammenblanding
 - o Stadfester Dokka Bruk-dommen
- o Rt 1973 95 Krogstad Cellulose
Tømmer som skal måles på kjøpers tomt
- o Rt 1997 1438 konsignasjon
Kravet til notoritet ikke oppfylt

31

Rettsvernkrav for suksessorer

- o S har ervervet før konkursåpning
- o Rettsstiftelser i fast eiendom
 - o Avtalepant (pantel § 2-5, jfr tingl § 23)
 - o Kjøp (tingl § 23)
 - o Utleggspant (pantel § 5-2, jfr dekl § 5-8 og 5-10)
- o Rettsstiftelser i negotiable gjeldsbrev
 - o Avtalepant (pantel § 4-1)
 - o Kjøp (gbl § 14 antiretisk?)
 - o Utleggspant (pantel § 5-7(1), jfr pantel § 3-2 og dekl §§ 5-8 og 5-10)
 - o Lov om finansiell sikkerhetsstillelse nr. 17/2004 § 5
- o Rettsstiftelser i løsøre
 - o Avtalepant
 - o Håndpant (pantel § 3-2)
 - o Salgspant i motorvogn (pantel § 3-17(3), jfr tingl §§ 23 og 34)
 - o Salgspant i ikke- motorvogn (pantel § 3-17(1-2))
 - o Kjøp (interesselæren (sml. godtroloven))
 - o Utleggspant (pantel §§ 5-4 fg, jfr dekl §§ 5-8 og 5-10)
- o Noen bemerkninger om andre og internasjonale forhold

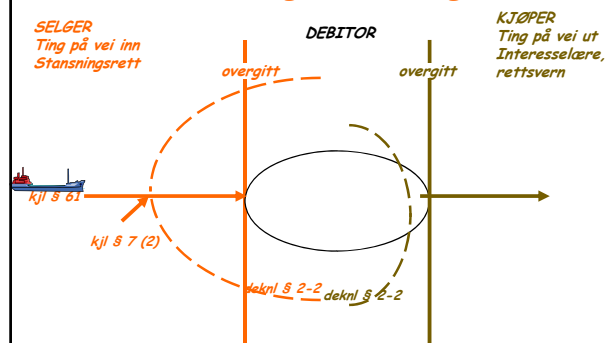
32

Noen observasjoner

- o Området for notoritetshensynet og for ekstinkjonsreglene
- o Firkantdoktrinen - bare tinglysing gir notoritet
 - o Rt 1997 1050 Momentum, Rt 1998 268 Dorian Grey, Rt 2002 1484 Nymo, Rt 2008 586 Fagutleie
- o Om å ta utlegg for å kunne ekstingvere
 - o Rt 1995 1122 Bauer, Rt 1997 1698 Sparebanken NOR
 - o Rt 1999 901 Skjeldal, Rt 2010.46 First Securities
 - o Rt 1999 247 Bygg og Trelast
- o Hensynet til godtroende erverver

33

Visualisering av beslagsretten



34

	Første erverver → Andre erverver	H		S				Kreditorer	
		"Rette eier" (kjøpmann)	Omsetningserverver		Utdagg	Konkurs	Utdagg		Konkurs
			Uten vederlag	Med vederlag					
H	Omsetningserverver Uten vederlag	Gave							1
		Hverd							2
Kreditorer	Med vederlag	Kjøp							3
		Kontraktspant							4
		Utdagg							5
		Konkurs							6
			a	b	c	d	e	f	g

Mer på https://wiki.uio.no/jus/tredjemannsvern/index.php/Dynamisk_tingsrett

35

Ekskurs: Konkursboet som første erverver

- o Hovedregel:
Debitor er ikke legitimert, kkl § 100
- o Unntak:
Regler om godtroerverv
- o Likevel:
Tingl § 23 går foran tingl § 20

36

Utvidet beslagsrett pga manglende omstøtelsesvern

37

Fristdagen (dekl § 1-2)

- Hovedregel: Begjæringsdagen
- Fortsettelsessynspunktet

38

Gaver (dekl § 5-2)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Hva er en gave? (Rt 1996 1647 Bruvik)
- "Fullbyrdet," jfr dekl § 5-10

39

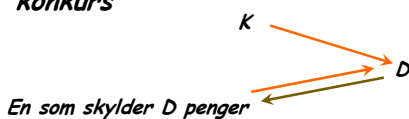
Ekstraordinær betaling (dekl § 5-5)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Usedvanlig betalingsmiddel
- Før normal betalingstid
- Beløp som betydelig forringer betalingsevnen (Rt 1999 64 Teamcon)
- Ordinær- unntaket (Rt 1997 1623 Royal Christiania, Rt 1995 222 Direkte reklame)
- Siste ledd: Forholdet til dekl § 5-7

40

Motregning (dekl § 5-6)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Forholdet til dekl § 5-5
- Forholdet til reglene om motregning i konkurs



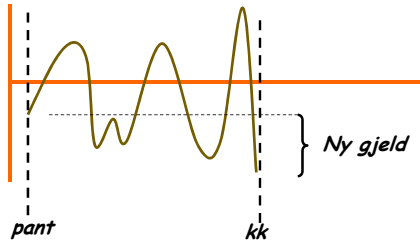
41

Sikkerhetsstillelse for eldre gjeld (dekl § 5-7)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Sikkerhet for eldre gjeld
GJELD - PANT - KONKURS
- Forsinket rettsvern, jfr dekl § 5-10
PANT - GJELD - RETTSVERN - KONKURS
- Lov om finansiell sikkerhetsstillelse nr. 17/2004 § 5 andre ledd

42

§ 5-7 - ny eller gammel gjeld?



43

Utlegg (dekl § 5-8)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Virker automatisk

44

Subjektiv omstøtelse (dekl § 5-9)

- Oversikt over regelen
- Begrunnelse
- Disposisjon
 - Avgrensing mot faktiske handlinger?
 - Avgrensing mot utlegg?
- Kreditor-kadelig disposisjon
 - Bryte likedelingsprinsippet (Rt 1986 889 Eastco)
 - Unndra eiendeler
 - Forøke gjeld
- Utilbørlig
 - Objektiv norm (Rt 1995 259 Palonen)
 - Synspunktet redningsaksjon (Rt 2001 1136 Kjell's Markiser)
- Svak eller svekket økonomi
- Ikke subjektiv unnskyldningsgrunn

45

Virkingen av omstøtelse

- Subjektiv omstøtelse: Tap (dekl § 5-12)
- Objektiv omstøtelse: Berikelse (dekl § 5-11)
 - Rt 1996 1647 Bruvik
 - Rt 2001 1136 Kjell's Markiser

46

Særregler om hvordan beslaget skal skje

Selskapskontrakter og andre kontrakter

47

Kontrakter i konkurs

- Anvendelsesområdet for dekl kap 7 (dekl §§ 2-2, 7-1 og 7-3(2))
- Hensynene bak reglene
- Betydningen av om medkontrahenten har separatistrett for sine interesser (dekl § 7-7(2))
 - Nettobeslag (i kontraktsgjenstanden)
 - Bruttobeslag (i kontrakten med pluss og minus)

48

Beslag av kontrakter om kjøp av løsøre i konkurs

- **Inntreden (dekl § 7-3 fg)**
 - Rett til inntreden (dekl § 7-3)
 - Avtalens vilkår (dekl § 7-4(1))
 - Oppdeling av kontrakten (dekl § 7-4(2))
 - Sikkerhet (dekl § 7-5)
 - Oppsigelsesadgang (dekl § 7-6)
- **Hevingsrett (dekl § 7-7)**
- **[Beslag av andre kontraktstyper (dekl §§ 7-10 fg)]**

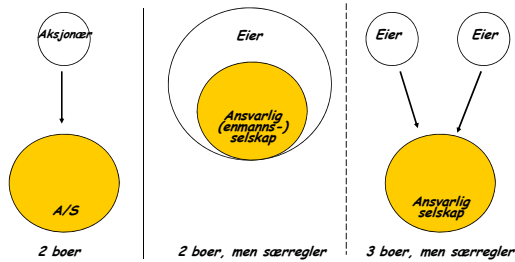
49

Beslag av selskapsavtaler (dekl kap 4)

- **Gjelder ansvarlige selskaper ol (dekl § 4-1)**
- **Nettobeslag (dekl § 4-3)**
- **Særskilt selskapskonkurs (dekl § 4-2)**

50

En eller flere debitorer? En eller flere boer?



51

Selskaps- og særkreditorer

Særkreditorer:
Får bare det som er til overs av selskapsformuen, og da i konkurranse med selskapskreditorene (dekl § 4-2)

(Særkreditorer mot selskapet finnes ikke, jfr selskapsl nr. 83/1985 § 2-4(1))

Selskapskreditorer (Felleskreditorer):

- Kan kreve i begge (alle) boene
- Regelen om full dividendrett gjelder ikke, dekl § 4-5

Eier

Ansvarlig selskap

52

Fordelingen av boets midler mellom kreditorene Motregning, solidarskyld

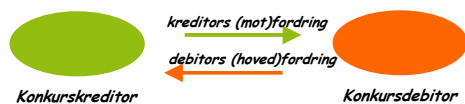
53

Fordelingen av boets midler mellom kreditorene

- **Hovedregelen (dekl § 9-6)**
- **Særlig privilegerte kreditorer**
 - [Kreditorer med panterett, tilbakeholdsrett ol (dekl §§ 8-14 fg)]
 - Kreditorer med motregningsrett (dekl § 8-1 fg)
 - Kreditorer med flere skyldnere (dekl § 8-7 fg)
- **[Kreditorer med fortrinnsrett (dekl §§ 9-2 fg)]**
- **[Kreditorer som må stå tilbake (dekl § 9-7)]**

54

Motregning: Terminologi



55

Fordelen med å kunne motregne

Med motregningsrett:



K betaler fullt beløp,
får fullt beløp

Uten motregningsrett:



K betaler fullt beløp,
får dividende

Motregning som oppgjørsteknikk er ikke poenget

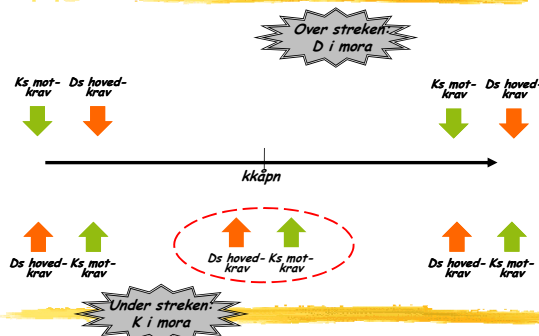
56

Motregningsvilkår (dekl § 8-1)

- o Samme parter?
- o Ytelser av samme art?
- o Beskyttelse av betalingskanaler?
 - o Finansavtaleloven nr. 46/1999 § 29
 - o Panteloven § 4-4(2)
- o Forfallstid?

57

Motregning: Forfallsvilkåret



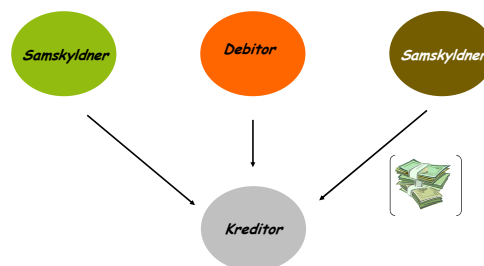
58

Motregningsvilkår (dekl § 8-1)

- o Samme parter?
- o Ytelser av samme art?
- o Beskyttelse av betalingskanaler?
 - o Finansavtaleloven nr. 46/1999 § 29
 - o Panteloven § 4-4(2)
- o Forfallstid?
- o Krav som har tilhørt tredjeperson
- o Gjeld skapt for motregning
- o Lov om finansiell sikkerhetsstillelse nr. 17/2004 § 6

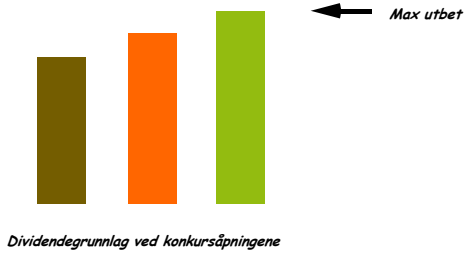
59

Kreditorer med flere skyldnere (solidarskyldnere) (dekl §§ 8-7 fg)



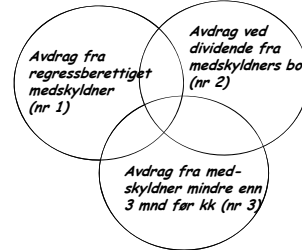
60

Dividendegrunnlag og maksimumsbeløp, dekl § 8-7if



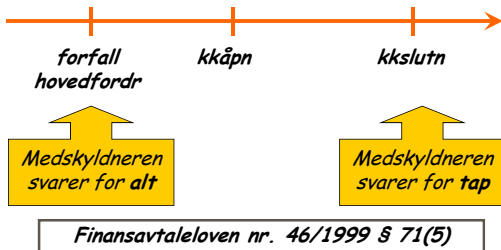
61

Oppbygningen av dekl § 8-7



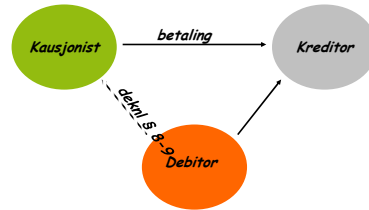
62

Betydningen av forfallet til fordringen mot medskyldneren



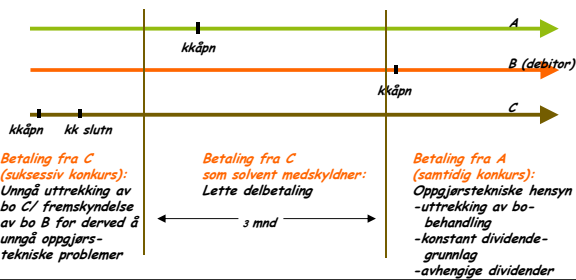
63

Full dividendrett ved solidarisk skyld - hensyn bak regressregelen (nr 1)



64

Full dividendrett ved solidarisk skyld - hensyn bak delbetalingsreglene (nr 2 og 3)



Opptrennrett

66

Opptrinnsrett - problemet

- *Tomme prioriteter*
- *Opplåningsrett*
- *Opptrinnsrett*

67

Opptriinn - hensyn

- *Kontraktspanthavere*
 - *Prioriteten er bestemt ved avtale*
 - *Prioriteten er bestemt ved kollisjonsreglene - ingen bestemt avtale*
 - *Panthavere som har fått lavere prioritet enn forutsatt*
 - *Inter partes*
- *Utleggstakere*
- *Konkursbo*
- *Særlig om notoritet*
- *Legalpanthavere*

68

Opptrinnsrett - gjeldende rett

- *Opplåningsrett*
- *Begrensning i opplåningsretten*
 - *Kontraktspanthavere*
 - *(Tvangs)kreditorbeslag*
- *Ombytting*

- *Uttrykkelig opplåningsrett?*
- *Beslag i opplåningsretten?*

69